

LIBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZECHERU, VASILE

Originile tradiției inițiatice: Izvoarele Francmasoneriei speculative /

Vasile Zecheru – București: Herald, 2022

Conține bibliografie

ISBN 978-973-111-971-7

061.236

Pentru noutăți și comenzi:

www.edituraherald.ro

office@edituraherald.ro

Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61

Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60

Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

© 2022, Vasile Zecheru

Originile tradiției inițiatice. Izvoarele Francmasoneriei speculative

Drepturile asupra prezentei versiuni în limba română aparțin autorului.

Reproducerea integrală sau parțială a textului sau a ilustrațiilor din această carte poate fi făcută numai cu acordul acestuia.

© Pentru prezenta ediție: Editura Herald, 2022.

VASILE ZECHERU

Originile tradiției inițiatice

Izvoarele Francmasoneriei speculative

EDITURA HERALD
București

Redactor:

Alma Lafair

Viziune grafică și DTP:

Ela Stoica

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare a informației, fără permisiunea editorului. Ediție în limba română publicată de Editura Herald. Copyright © 2022

CUPRINS

INTRODUCERE	7
1. GEOMETRIA, PITAGORA, SOCRATE ȘI EUCLID	12
1.1. <i>Geometria mirabilis</i>	15
1.2. <i>Pitagora și fraternitatea crotoniană</i>	24
1.3. <i>Succintă privire asupra învățăturii pitagoreice</i>	30
1.4. <i>Socrate și Euclid</i>	39
2. PLATON, CRIPTO-PITAGOREICUL	48
2.1. <i>Aspecte biografice și contextuale</i>	50
2.2. <i>Metafizica platoniană</i>	58
2.3. <i>Sufletul lumii și cel uman</i>	73
2.4. <i>Statul perfect</i>	85
3. ECLECTISMUL INIȚIATIC ALEXANDRIN	93
3.1. <i>Considerații preliminare</i>	95
3.2. <i>Hermetismul</i>	103
3.3. <i>Gnoza și conștiința luminică</i>	112
3.4. <i>Iudaism elenizat sau elenism iudaizat?</i>	120

4. NEOPLATONISMUL EZOTERIC	130
4.1. <i>Scurtă prezentare</i>	132
4.2. <i>Plotin, maestru spiritual</i>	139
4.3. <i>Porphyrrios și Iamblichos</i>	148
4.4. <i>Proclus sau cântecul de lebedă al ezoterismului cult</i>	158
5. PITAGORISMUL ITALIC	166
5.1. <i>Rațiuni introductive</i>	168
5.2. <i>Pitagorismul italic la începuturile sale</i>	175
5.3. <i>Pitagoreicii și collegia fabrorum</i>	180
5.4. <i>Neopitagorismul roman și maestrul comacini</i>	189
6. MASONERIA OPERATIVĂ MEDIEVALĂ	197
6.1. <i>Introducere sumară</i>	198
6.2. <i>Steinmetzen Bruderschaft și Bauhütte</i>	200
6.3. <i>Compagnons du Devoir</i>	207
6.4. <i>Ghildele britanice și istoria lor legendară</i>	216
7. EZOTERISMUL POSTRENASCENTIST	226
7.1. <i>Quattrocento și redescoperirea geometriei</i>	227
7.2. <i>Doctrina ordinii universale în era postrenascentistă</i>	236
7.3. <i>Cabala, Alchimia și Rozacrucianismul</i>	244
7.4. <i>Expansiunea fecundă a Rozacrucianismului</i>	253
ÎN LOC DE CONCLUZII	262
BIBLIOGRAFIE	268

INTRODUCERE

A venit un om trimis de Dumnezeu: numele lui era Ioan. El a venit ca martor, ca să mărturisească despre Lumină, pentru ca toți să creadă prin el. Nu era el Lumina, ci el a venit ca să mărturisească despre Lumină. Lumina aceasta era adevărata Lumină, care luminează pe orice om venind în lume. El (Dumnezeu, n.n.) era în lume, și lumea a fost făcută prin El, dar lumea nu L-a cunoscut.

(Ioan, 1:1-18)

Cele mai importante argumente în favoarea existenței lui Dumnezeu sunt cele sprijinite pe descoperiri științifice recente.

Antony Flew

Dintotdeauna și pretutindeni, fenomenul inițiativ viu și autentic, având ca principală rațiune de a fi cunoașterea de Sine și realizarea spirituală, a însoțit istoria umanității, sub o formă sau alta, cu efecte dintre cele mai spectaculoase în plan socio-uman; așa se face că vor fi existat numeroase inițiative operative cu mult înainte de anul 1717 când, îndeobște, se consideră că s-a născut, ca organizație, Masoneria modernă, speculativă. În sinteza lor organică, toate acele curente tradiționale care au funcționat anterior datei menționate au alcătuit un ansamblu unitar și coerent de idei doctrinale, reprezentări și convingeri privind tematica inițiativă, metodologia sa specifică și idealul uman ce s-ar putea naște în urma parcurgerii de către aspirant a unui asemenea demers calificat întru perfecționare și desăvârșire spirituală.

Pitagorismul, în diferitele sale variante, școala lui Platon, hermetismul eclectic alexandrin, neoplatonismul, masoneria medi-

CAPITOLUL 1

GEOMETRIA, PITAGORA,
SOCRATE ȘI EUCLID

Acest templu este asemenea Cerului în toate proporțiile lui.

(Inscripție din Templul lui Ramses al III-lea)

Secolul V î.e.n., supranumit și *secolul de aur* sau *secolul lui Pericle* este recunoscut de către istorici ca fiind perioada clasică a Greciei antice, o perioadă de înflorire a culturii și civilizației elene, dar și de stabilizare a unui mod de viață devenit, ulterior, model pentru popoarele europene în formare. În plan ideatic, Thales din Milet (cca 624–546) se remarcă prin aceea că formulează întrebări raționale cu privire la natura Universului și a lumii marcând astfel o ruptură de mentalitatea omului totalmente tributar reprezentărilor arhaice, strict religioase. El a întocmit, în acest mod, un fundament incipient pentru gândirea științifică și a proiectat, totodată, structura primară pentru o corelaționare stabilă între știință și filosofie, această poziționare fiind valabilă, de altfel, și în prezent. Demersul început de Thales din Milet va fi continuat și augmentat de către Pitagora și discipolii săi care vor

încerca să explice ordinea universală utilizând, ca atare, formule geometrice și aritmosofice.

Grecii antici erau cunoscuți ca un popor al mărilor, corăbieri temerari și negustori iscusiți deopotrivă, dar și neîntrecuți în privința logicii și filosofiei. În vremea lui Pitagora și a lui Platon, Magna Graecia avea în componența sa nu doar teritoriile și insulele atribuite îndeobște acestui conglomerat socio-istoric al Antichității, ci și numeroasele sale colonii care subzistau pe coastele Mediteranei începând de la Coloanele lui Hercule (Strâmtoarea Gibraltar), continuând cu actualele țărmuri europene și africane și apoi cu cetățile situate în Asia Mică și la Pontul Euxin. Celebra mitologie greacă și orfismul¹, la care se adaugă o neostoită sete de înțelepciune sunt, poate, reperatele cele mai subtile care au dat coerență și organicitate civilizației făurite de nobilul popor ce locuia Elada antică, în acele timpuri.²

Este știut că, din perspectivă socio-politică, Magna Graecia nu prezenta o omogenitate statală distinctă, ci era, mai degrabă, o entitate eteroclită alcătuită din cetăți-state conduse dictatorial de către așa-ziii tirani. După îndelungi conflicte pentru supremație, în perioada 490–470 î.e.n., cele două mari cetăți rivale, Sparta și Atena, își unesc eforturile și luptă cu îndârjire împotriva armatei Imperiului Persan care, în expansiunea sa de la acea vreme, ajunsese să amenințe însăși existența fizică a poporului elen. Până la urmă, perșii sunt respinși, dar pacea încă se mai lasă așteptată în Peloponez; la scurt timp, războiul dintre cele două importante cetăți menționate se va relua cu și mai mare intensitate.

Pe la anul 400 î.e.n.³, după trei decenii de conflicte sângeroase, Sparta învinge Atena și impune pacea sa umilitoare. Între

¹ Credința în Orfeu (trac, de origine) conferea consistență unui curent ezoteric bazat pe dualismul spirit-trup și ceea ce numim astăzi metempsihoză; Orfeu – fiul regelui Oeagrus (sau, după unele surse, al zeului Apollo) și al muzei Calliope – era un muzician talentat, poet, dar și mare profet și întemeietor de tradiție spirituală.

² Schuré, pp. 212–215; Durant, pp. 19–22.

³ Pentru întreaga perioadă antică, anii menționați în prezentul text se referă la momente și perioade anterioare erei noastre și, ca atare, aceasta nu s-a mai

altele, Sparta va solicita rechemarea aristocraților exilați, în frunte cu Critias, cel care susținea abandonarea democrației ca formă de guvernare întrucât se dovedise nefuncțională pe timp de război. Pentru că au simpatizat cu Sparta, Critias și Alcibiade erau considerați trădători de către partida democraților atenieni; faptul că cei doi frecventau cercul lui Socrate a contat enorm în acuzarea și condamnarea maestrului. Critias elogia frecvent sistemul spartan și a înființat un partid favorabil acestui curent de opinie. Disputa ateniană, devenită conflict armat, se va solda cu victoria democraților; Critias va pieri în luptă și, odată cu el, partida pe care o conducea. Dezbaterile privind guvernarea însă vor continua, iar unul dintre animatori va fi nimeni altul decât Socrate, maestrul lui Platon; dacă vom mai menționa aici că nobilul Critias era unul dintre ucenicii lui Socrate și, concomitent, unchi al tânărului, pe atunci, Platon, vom avea, desigur, încă o cheie de descifrare a evenimentelor.¹

Separat de cele menționate și pentru o mai bună înțelegere a ceea ce urmează, este necesară deschiderea unei paranteze despre cele două mari curente filosofice din Elada antică. Există, așadar, o succesiune ionică, deschisă de Thales din Milet², și o succesiune italică, fondată de Pitagora³. În ambele filiațiuni pot fi constatate omisiuni notabile, dar, cu toate acestea, în timp s-a consolidat opinia că niciun mare filosof grec nu a apărut izolat. Nu există mărturii privind apartenența lui Socrate la cele două filiațiuni, despre Platon însă se poate afirma cu un grad mai mare de certitudine că a avut acces direct la ambele *catena aurea* menționate mai sus. Astfel, prin forța împrejurărilor, Platon devine cel care a asigurat sinteza curentelor filosofice elene.⁴

specificat în mod expres, pentru a se evita redundanța.

¹ Durant, pp. 19–22.

² Filiera ionică (Thales era ionian) a dat filosofi precum: Diogenes cinicul, Zenon din Kition, Heraclit, Platon etc.

³ Filiera italică (Pitagora a predicat în sudul Peninsulei Italice) a dat filosofi precum Archytas din Tarent, Epicur, Parmenide, Zenon Eleatul, Leucip, Democrit, Platon etc.

⁴ Dumitriu, 1992, pp. 42–59; Roșca, pp. 157–304.

Filiațiunile diferă una de cealaltă, îndeosebi prin atitudinea față de schimbare, căci un curent susținea că *totul curge* (Heraclit), pe când celălalt spunea că *schimbarea e imposibilă* (Zenon din Elea). Această dicotomie severă a produs culturi diferite: cea heraclitică (occidentală, europeană) și cea eleată (orientală, asemănătoare spiritualității indiene, chineze...)¹.

1.1. *Geometria mirabilis*

[...] esența, pretutindeni identică a frumosului [...], pășește în domeniul percepției nemijlocite și capătă denumirea [...] de sublim. Obiectele ce trezesc în noi această dispoziție [...] se numesc sublime matematic.

Paul Deussen

De regulă, atunci când se pune problema proiectării și edificării unor lăcașe de cult, în limbajul arhitecților apare frecvent sintagma *geometria sacră* cu trimitere la introducerea în operă a Proporției divine despre care vom vorbi în continuare. Pe de altă parte, alături de *perennis*, adjectivul din titlu pare să fi intrat definitiv în conștiința publică, mai cu seamă ca efect al împerecherii sale cu *philosophia*, asocierea obținută devenind titlul unei cărți excepționale.² Cu toate acestea însă, în cele ce urmează ne vom strădui să arătăm că ar fi tot la fel de justificată utilizarea inedită a determinantului *mirabilis* pentru a se desemna o însușire fundamentală și esențială a geometriei. La rândul său, cuvântul *geometrie* nu nominalizează doar disciplina matematică specializată în studierea formelor spațiale, ci și o artă liberală, cea de-a cincea, considerată uneori ca fiind și cea mai importantă dintre cele șapte care constituiau, în Evul Mediu, baza formării universitare. Timp de milenii, geometria a rămas resortul care a declanșat mirarea fundamentală din care, apoi, se vor fi născut filosofia și sentimentul

¹ Dumitriu, 1990; Vlăduțescu, 2007, pp. 39–40.

² Dumitriu, 1992.

cosmic¹. În mod indirect și fără a insista asupra acestui aspect, Platon a semnalat această poziționare în amonte a geometriei, față de filosofia propriu-zisă. Astfel, potrivit tradiției, marele filosof ar fi pus să se dăltuiască pe frontispiciul Academiei din Atena celebrul său dicton: *Nimeni nu intră aici dacă nu e geometru!*

Misterioasa condiție de admitere atrage atenția în mod sever asupra calificării fundamentale pe care aspirantul trebuia s-o dovedească la acceptarea sa în Academie. La acea vreme, calitatea de geometru proba nu doar capacitățile intelectuale necesare pentru viitoarea călătorie întru cunoaștere pe care cel admis o avea de înfăptuit, ci constituia, prin ea însăși, o minimă garanție privind mirarea autentică pe care aspirantul o va fi trăit deja în momentul revelării raționamentelor pitagoreico-euclidiene referitoare la Secțiunea de aur. Mirarea era rodul perplexității pe care o va fi încercat cel în cauză când, grație demonstrațiilor geometrice, realiza că Universul este ordonat după rigori geometrice.

În semn de omagiu pentru această mirare străveche, dar, altminteri, la fel de proaspătă și de surprinzătoare în esența sa, Einstein spunea: *Cel mai înalt lucru pe care-l putem simți este misterul. El este emoția fundamentală care stă lângă leagănul adevăratei arte și științe. Cel care nu cunoaște și nu se mai poate mira, nu mai poate fi uimit, este ca și mort, e o lumânare stinsă².*

Tot astfel, printr-o spectaculoasă revizitare a temelor cosmologice pitagoreico-platonice, atât de recurente în istorie, Matila C. Ghyka (1881–1965) reformulează și readuce în atenția omului contemporan mirificul test matematic privind transcendența vieții și, deopotrivă, emoția ordinii sacre. Astfel, el va spune explicit că: *[...] viața (și aceasta este o revelație care are aproape aceeași importanță ca însuși criteriul) acționează sau poate acționa ca o forță care provine dintr-o direcție din afara sistemului, dintr-o altă dimensiune*

¹ Inventat de Pitagora, cuvântul *kósmos* (antonimul termenului *chaos*) exprimă ideea de univers ordonat.

² Livio, 2012, p. 12.

*[...] încă imperfect cunoscută care ar putea fi a cincea dimensiune a geometriilor [...]*¹.

Dintr-o altă perspectivă, istoria legendară consemnată în vechi manuscrise inițiatice promovează, în mod tradițional, o formulare misterioasă și insolită privind identitatea geometriei cu Masoneria. Meritul de a fi readus enunțul respectiv în atenția generației sale, în chiar perioada când se renunțase aproape definitiv la utilizarea acestuia ca mijloc de transmitere a mesajului inițiativ, îi revine lui Albert G. Mackey (1807–1881). Pentru ilustrare, în capitolul 6 sunt redată câteva citate semnificative din acest important autor de carte masonică. Mackey proclamă astfel un adevăr fundamental care, de multe ori, s-a dovedit a fi prea subtil și profund încifrat în istoria tradiției inițiatice pentru a nu fi omis, neglijat sau, în cel mai fericit caz, tratat cu superficialitate. În fond, geometria a fost cea care a asigurat continuitatea predaniei și, în mod egal, instrumentele calificate prin care i s-a transmis neofitului emoția ordinii și armoniei universale.

Ca dovadă în acest sens, să constatăm că stupefacția pe care o va fi produs relevarea constantelor geometrice în Antichitate sau pe timpul Renașterii este tot la fel cu cea pe care o trăiește aspirantul din secolul al XXI-lea având, în esență, același efect de trezire și de orientare fermă către *Principiu*. Frecvențele referiri la Pitagora și Euclid pe care le regăsim în manuscrisele Masoneriei operative nu fac decât să sublinieze o dată în plus importanța conferită identității geometriei cu Masoneria. În centrul acestei reprezentări se întrezărește doctrina metafizică privind ordinea sacră având la bază principiile universal valabile ce fac trimitere subtilă la voința și la planul lui Dumnezeu.

Metoda de sorginte geometrică este adânc încriptată în templul masonic – locul epifaniei și al consacării inițiatice, în egală măsură. Atât planul templului, ca atare, cât și Pavajul mozaicat care marchează centrul spațiului sacru sunt, de fapt, niște *pătrate lungi*² anume

¹ Ghyka, 1998, p. 276.

² Uneori, cu același înțeles, se utilizează expresia *dreptunghiul de aur*.

constituite pentru a sugera Secțiunea de aur¹. *Pătratul lung* devine astfel o figură geometrică iluminatorie având un aport considerabil în ceea ce privește transmiterea mesajului inițiativ. Asocierea paradoxală și improprie a celor doi termeni contradictorii – *pătrat* și *lung* – este menită să genereze un evident *non-sens* ce necesită grabnice clarificări. În această situație, tocmai din cauza dificultăților inerente, doctrina inițiativă a fost și este considerată, în continuare, ca fiind un domeniu distinct al ezoterismului cult. Așadar, apartenența la Ordin este strict condiționată de existența unui anumit nivel de pregătire și de o comprehensiune pe măsură. Ca atare, este inițiabil doar cel care demonstrează că a atins o anumită masă critică din acest punct de vedere.

În Templu i se arată aspirantului Secțiunea de aur înci-frată în *pătratul lung* și în pentagramă; i se prezintă, totodată, *tetractys*-ul și alte asemenea instrumente rituale menite să declanșeze mirarea și astfel, trezirea inițiativă. Pentru pitagoreici, *tetractys*-ul (un triunghi construit din primele patru numere întregi) însemna desăvârșirea divină; în semn de prețuire pentru această perfecțiune, pitagoreicii depuneau un jurământ de credință pe *tetractys*; tot astfel, masonii de la gradele înalte venerază acest obiect ritualic.² Din simbolistică și din explicațiile maestrului, dar și din planșele de arhitectură prezentate în cadrul ținutelor, aspirantul va afla despre inconfundabila semnătură pe care Dumnezeu a caligrafiat-o asupra Creației sale. Prin gesturi și replici îndelung șlefuite în *athanor*-ul istoriei, dar și prin simbolistica tradițională mustind de sensuri i se transmite aspirantului un discret mesaj subliminal destinat să evidențieze dimensiunea sacră a realității și necesitatea desăvârșirii spirituale.

Întrucât vorbim despre geometrie, despre Secțiunea de aur și ordinea universală, socotim că este necesar să deschidem o

¹ Raportul dintre lungimea și lățimea templului este egal cu Numărul de aur; raportul dintre numărul de pătrate ce alcătuiesc lungimea Pasajului mozaicat și cel din compunerea lățimii acestuia este 8/5, 13/8, 21/13 ș.a.m.d., șirul tinzând către $\varphi = 1,618...$

² Livio, 2017, pp. 29–30.

paranteză specială pentru a detalia unele aspecte despre *cea mai pură și mai perfectă dintre figurile euclidiene* – pentagrama pe care, iată, o găsim prezentă în istoria Tradiției de peste două milenii și jumătate. Sigur, nu este o întâmplare că tocmai pentagrama a fost aleasă ca simbol reprezentativ al frăției inițiatice; într-o pentagramă regulată, raportul dintre latura fiecărui triunghi și baza sa (latura pentagonului interior) este egal cu Secțiunea de aur.¹

Pentagrama *este strâns legată și de pentagonul regulat [...]. Dacă uniți toate vârfurile unui pentagon prin diagonale, obțineți o pentagramă. Diagonalele formează și ele un pentagon mai mic în centru [...]. Acest proces poate fi continuat la infinit [...]. Proprietatea frapantă a tuturor acestor figuri este că, [...] fiecare segment se obține din cel precedent prin împărțirea cu un factor exact egal cu Secțiunea de aur, φ .*² Din moment ce construcția se poate continua la infinit, se induce concluzia că diagonala și latura unui pentagon regulat sunt, de fapt, incommensurabile.

Credința privind ordinea universală a fost proclamată de către Pitagora, teoretizată de Euclid și apoi preluată pe cale inițiativă de Platon, cel mai important continuator al maestrului din Samos. *Pitagoreicii au fost primii descoperitori ai Secțiunii de aur și ai incommensurabilității.*³ Acest credo va domina nu doar cosmogonia și estetica elenă, ci și întreaga arhitectură romană și pe cea bizantină sau europeană de mai târziu. Și pentru că Secțiunea de aur era considerată din afara acestei lumi, informațiile pe această temă erau transmise în secret și sub prestare de jurământ.⁴

Numărul de aur este omniprezent în realitatea înconjurătoare începând cu atomul și molecula, trecând prin fulgul de nea, cochilia melcului, floarea-soarelui și corpul uman, înmulțirea iepurilor, picajul șoimului către pradă și terminând cu galaxiile și constelațiile din univers. *Acest raport, această invariabilă algebrică, se poate naște, în chip abstract și direct, dintr-o operație logică foarte simplă, cea mai simplă pe*

¹ Livio, 2011, pp. 258–259.

² Livio, 2012, p. 47.

³ Livio, 2012, p. 44.

⁴ Mallinger, 2009; Livio, 2012, p. 264.

care am putea s-o efectuăm, forțând conceptul platonice despre proporție; l-am mai întâlnit, apoi, și în biologie, schemă numerică, simbol redus al formei vii (și, totodată, ca opus schemelor de echilibru cristalin al formelor moarte), al pulsării creșterii; acest număr de aur rezumă aritmetic și algebraică proprietățile celei mai înalte dominante geometrice (pentagrama).¹ De la aceste constatări până la întrebarea *Este Dumnezeu matematician?* – nu a mai fost decât un pas.

Îndeobște, Euclid este considerat ca fiind părintele geometriei, dar și primul teoretician a ceea ce numim astăzi *Secțiunea de aur*. În cartea sa fundamentală, intitulată *Elementele*, el face mai multe trimiteri la această modalitate particulară de a împărți un segment de dreaptă, AB, cu ajutorul unui punct, C, definind astfel noțiunea respectivă ca *medie și extremă rație* sau *proporție având o medie și două extreme*. În urma acestei secționări se obține relația $AC/CB = AB/AC$ care, în expresie aritmetică, are valoarea φ (1,618...), un număr irațional, infinit ca manifestare (fără de sfârșit) care a devenit *un simbol matematic al creșterii vii* și a exercitat o fascinație specială asupra matematicienilor din toate timpurile și asupra mediului inițiativ, în egală măsură.² După numeroase studii și aprofundări privind Numărul de aur, matematicienii au identificat un *potop de surprize*.³

În calitatea sa de cripto-pitagoreic, Platon a adăugat acestei filosofii despre ordinea universală concepția sa referitoare la Ideea-formă⁴ și la Solidele platonice⁵. Numărul și frumusețea/armonia⁶ constituiau arhetipurile călăuzitoare ale întregului Univers. Al treilea arhetip foarte prețuit de către Platon, derivat tot din număr, era proporția sau – în sensul său cel mai general – analogia. Platon spune totodată

¹ Ghyka, 1981, p. 21.

² Ghyka, 1998, p. 27.

³ Livio, 2012, p. 156.

⁴ Reprezentarea este reflectată de număr, iar acesta generează idei.

⁵ Corpurile geometrice perfecte sunt: Tetraedrul (Foc), Cubul (Pământ), Octaedrul (Aer), Dodecaedrul (Eter/*Quintessentia*), Icosaedrul (Apa).

⁶ Cu precizarea că frumusețea și armonia (proporționalitatea) sunt guvernate de număr.

că elementele (Foc, Apă, Aer, Pământ, *n.n.*) erau fără proporție și măsură [...] în starea în care e de așteptat să se afle orice lucru din care zeul lipsește [...] Cel dintâi lucru pe care el, Demiurgul, l-a făcut a fost să le distingă cu ajutorul formelor și al numerelor. Zeul le-a îmbinat cât mai frumos și mai bine cu putință, așa cum nu erau înainte; fie-ne aceasta, mai presus de toate, Principiul pe care să ne întemeiem gândul¹.

Mai târziu, arhitectul roman Vitruvius are meritul de a fi sugerat proporționalitatea corpului uman. Într-un pasaj socotit, în perioada Renașterii, ca o dovada certă a corelației dintre dimensiunile organismului uman și încadrările geometrice, Vitruvius preciza: [...] *dacă măsurăm distanța de la tălpile picioarelor până la creștetul capului și aplicăm această măsură brațelor întinse, lățimea va fi aceeași cu înălțimea, ca în cazul suprafețelor plane care sunt perfect pătrate*. În baza acestor considerente, Leonardo da Vinci a elaborat bine-cunoscutul său concept care-l reprezintă pe omul vitruvian încadrat într-un pătrat circumscris.²

Vom nota, în continuare, sărind peste multe episoade, extazul lui Luca Pacioli, consemnat pentru posteritate cu privire la Secțiunea de aur pe care el a denumit-o sugestiv *Proporția divină*. Iată, pe scurt, cele cinci motive care, în opinia sa, justifică denumirea atribuită: (i) Proporția divină este unică, tot astfel cum unitatea este supremul epitet divin; (ii) segmentul (AB) și cele două subsegmente (AC și BC) ale Secțiunii de aur sunt similare celor trei persoane ale Sfintei Treimi; (iii) incognoscibilitatea lui Dumnezeu și faptul că Secțiunea de aur este un număr irațional sunt echivalente; (iv) omniprezența și caracterul neschimbător al divinității se reflectă în autosimilaritatea Secțiunii de aur; (v) așa cum Dumnezeu a creat Universul prin *Quintessentia* (reprezentată prin dodecaedru), Secțiunea de aur conferă existență dodecaedrului fără de care acest solid platonice n-ar putea fi construit.³

¹ Platon, 1983, pp. 168–169.

² Livio, 2012, p. 156.

³ Livio, 2012, p. 154.